

Obsah

<i>Úvodní slovo překladatele</i>	11
Předběžné poznámky	12
ÚVOD.	15
Co je metafyzika?.	17
Dějiny pojmu „metafyzika“	17
Antika	17
Středověk	19
Novověk.	21
Po Kantovi	23
Definice metafyziky a její vysvětlení	24
Skutečnost ve své celkovosti – o co jde v metafyzických otázkách	26
Vznik metafyzických otázek v osobní existenci a ve vědě	27
Vědeckost metafyziky.	33
Podmínka možnosti metafyzických otázek	36
Kritika metafyziky – typologie	40
Nejdůležitější pozice	40
Humanisticko-skeptická pozice	41
Osvícensko-přírodovědná pozice	42
Pozice kritické gnoseologie	43
Pozice existencialismu a filosofie života	44
Marxistická a neomarxistická pozice, resp. pozice frankfurtské školy.	46
Pozice novopozitivismu a filosofie jazyka	47
Pozice filosofie bytí	49

Jak se vyrovnat s uvedenými pozicemi	50
Pochybné zobecňování	51
Oprávněný zájem metafyziky	51
Diskutabilní premisy	53
Dějinná relativita kritiky	58
Poznámka k Heideggerovi	61
KLASICKÁ METAFYZIKA	67
Vznik metafyzické otázky	70
Předsókratovské myšlení	70
Celkovost a původ skutečnosti	70
Celkovost a řád	71
Problémy vedoucí dál	73
Alternativy	73
Otevřené otázky	75
Problém jednoty a mnohosti	77
Platónský model	77
Otázka počátku a nauka o idejích	77
„Nepsaná nauka“	80
Idea dobra	84
Metafyzika jako dialektická věda	86
Aristotelský model	88
Vztah k platónskému modelu	88
Nauka o kategoriích	90
Upřesnění	93
Odpověď na otázku metafyziky – nauka o pohybu	95
πρὸς ἔν – vztah a analogie.	97
Přijetí existence božské skutečnosti.	99
Novoplatonismus.	101
Filosofické odhalení transcendence	102
Emanační nauka.	104
Hypostaze	106
Jednotlivé stupně hierarchie.	108
Filosofie stvoření	113
Křesťanství proměňuje metafyziku	113
Osobní Bůh	114

Člověk jako Boží obraz	117
Objev světových dějin.	120
Důsledky pro metafyziku	123
Metafyzika niternosti – Aurelius Augustinus	126
Základní charakteristika jeho myšlení.	127
Cesta do nitra	129
Nalézání Boha.	132
Odpověď na otázku metafyziky.	135
Ontologický důkaz Boha – Anselm z Canterbury	137
Metafyzika jsoucná – Tomáš Akvinský	141
Zhodnocení všeho stvořeného.	141
Bytí (esse commune)	144
Esence (essentia)	148
Bytí a Bůh.	151
Převzetí aristotelské ontologie	153
Analogia entis	157
Transcendentálie	158
Odpověď na otázku metafyziky.	161
Závěr středověku – přechod k novověku.	162
Spor o universálie	163
Mikuláš Kusánský.	168
NOVODOBÁ METAFYZIKA	177
Gnoseologické východisko	182
Nové založení metafyziky René Descartem	182
Skutečnost jako představa (idea)	183
Je pense, donc je suis	185
Funkce ideje Boha.	187
Odpověď na otázku metafyziky.	191
Alternativa po Descartovi	193
Absolutistická pozice	196
Spinozův substanční monismus	196
Bůh jako substance	196
Skutečnost jako modus substance.	198
Leibnizova nauka o monádách	201
Rozšíření principu racionality.	203

Nejlepší ze všech možných světů	206
Monadologie	209
Odpověď na otázku metafyziky	213
Filosofie svobody v německém idealismu	214
Sebevědomí v Kritice čistého rozumu	216
Svoboda jako autonomie v Kantově morální filosofii	219
Výchozí bod idealismu	221
Intelektuální názor.	224
Extáze a dějinné myšlení	229
Struktura absolutna	231
Nutnost konečného	234
Střední pozice.	238
Slepé puzení k životu – Schopenhauer.	239
Vůle k moci – Nietzsche	244
Tento svět je vůlí k moci – a ničím kromě toho!	244
Metafyzický ráz Nietzscheovy teorie.	251
Skeptická pozice	256
Empirismus Davida Huma	256
Metafyzika jako přirozená víra	257
Empiristická gnoseologie	258
Kritika metafyzických principů	260
Kantova kritika čistého rozumu	266
Chápání metafyziky	266
Poznatky a priori	270
Hranice lidského poznání	274
Kritika důkazů Boží existence	277
Ideje čistého rozumu	281
Postuláty praktického rozumu.	286
Shrnutí a důsledek pro metafyziku	290
Rozšíření a překonání Kantovy transcendentální filosofie	292
Existence	294
Dějiny	299
Společnost.	304
Jazyk	309
Hmota	317
Evoluce	323
Nevědomí	325
Systém.	330

SYSTEMATICKÝ KONCEPT	341
Pars negativa – nemožnost metafyziky	345
Systémově teoretické východisko	345
Partikulárnost východisek a universální význam metafyzických otázek	346
Celost skutečnosti a systém	350
Mnohorozměrnost systémů a mnohotvárnost rozumu	352
Systémy relevantní pro skutečnost jsou zásadně relativní	357
Pars positiva – podmíněná možnost metafyziky	365
Metafyzické hypotézy a postuláty	365
Definice a vysvětlení	365
Dva příklady.	368
Vědecká verifikace a falzifikace.	372
Zobecnění prostřednictvím komunikace	374
Základní paradox poznání	377
Quaestio disputata o w-jemu	380
Problém a terminologie	380
Charakteristiky w-jemu	383
Čtyři teorie w-jemu	387
Závěrečné, rozvíjející otázky	396
Věčný problém metafyziky (Karel Floss)	400
Seznam zkratk	425
Bibliografie	429
Literatura k dalšímu studiu	438
Doporučená literatura v češtině.	443
Jmenný rejstřík	446
Věčný rejstřík.	450
Ediční poznámka	455